

D Ü Ş Ü N C E

YUPCICE

köklerden
geleceğe

Eylül
2 0 2 1

19.
Sayı

Dünya Çerkes Birliği (DÇB) Meselesi

Gerige Talha

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in, Dünya Çerkes Birliği'nin kuruluşunun 30. yılı nedeniyle yayınladığı tebrik mesajı 19 Eylül tarihinde Kremlin'in web sitesinde yayınlandı. Telgrafta şöyle yazmaktaydı:

"Her ulusun kimliğinin ve özgünlüğünün korunması, etnik ve dinler arası uyumun güçlendirilmesi konuları devletin her zaman öncelik verdiği konulardır. Bu yıl 30 yaşına girecek olan Uluslararası Çerkes Derneği (DÇB) gibi büyük kuruluşların bu konuda aktif rol almaları sevindirici." (Info Cherkessia, 2021)

Putin'in bu güzel sözleri kimi Çerkesleri mutlu edebilir. Çünkü Putin'in içinde "Çerkes" kelimesi geçen bir kurumun kuruluşunu tebrik ediyor olması insanın gururunu okşar. Fakat DÇB'nin faaliyetleri hakkında bilgi sahibi oldukça Putin'in övgüsünün boşa olmadığı açığa çıkıyor.

DÇB Nedir?

1991 yılında Kabardey-Balkar'da ilk Dünya Çerkes Birliği kongresi yapıldı. DÇB resmi olarak kuruldu. DÇB'nin kuruluşunun temel amacı Vatan ve diasporalardan katılan dernekleri bir arada toplayabilmek ve faaliyetleri birlik içerisinde gerçekleştirebilmektir. DÇB'nin resmi hedeflerini şu şekilde sıralayabiliriz (Besleney, 2016:159):

*Çerkes kültürü ve dilinin korunması ve gelişimine olanak sağlanması,
Çerkesçe için tek ve standart bir yazı dilinin oluşturulması,
Çerkeslerin karşılaştığı siyasi ve ekonomik sorunlara çözüm aramak, Diaspora Çerkeslerinin Kafkasya'ya dönmesine yardımcı olmak,
Uluslararası Çerkes organizasyonları arasındaki işbirliğini artırmak.*

DÇB'nin ilk başkanı Kalmuk Yura'ydı. Yura liderliğinde DÇB itibar kazandı ve amaçlarının bir kısmını Çerkes cumhuriyetlerinde gerçekleştirebildi. DÇB ile yükselen Çerkes aktivizmi Gürcü işgaline karşı Abhazların zafer kazanmasına katkı sağladı. Her ne kadar askeri yardım ve Çerkes gönüllülerin Abhazya'ya ulaşmasında temel rolü Kafkas Halkları Konfederasyonu organize etmiş olsa bile bu aşamada Çerkes aktivizmi pan-Kafkas aktivizmi ile birlik olmuştur (Besleney, 2016). Kalmuk Yura, 1993 yılında ortamdan duyduğu rahatsızlıklardan dolayı DÇB'den istifa etti. Rusya'nın yürütmekte olduğu Kafkasya politikasına ve Çeçenistan'ı işgaline karşı olan Yura 1994 yılında Rusya Adalet Bakanlığı görevinden de istifa etti. Yura'nın istifasından sonra DÇB'nin bir süre daha Çerkes halkının yararına faaliyette bulunduğunu söyleyebiliriz. Uluslararası kamuoyunda Çerkes sorununu tanıtmak için 1997 yılında Temsil Edilmeyen Halklar ve Uluslar Organizasyonuna (UNPO) üye olmasını ve Kosova'da yaşayan Çerkeslerden 200 kişilik bir grubun 1998 yılında hava yolu ile Adıgey'e yerleştirilmesini örnek olarak gösterebiliriz. DÇB nedeniyle dünyadaki Çerkes derneklerinden yüzlerce delegenin bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunmaları, global Çerkes toplumu fikrini insanların kafasına yerleştirdi ve bu fikri daha realist hale getirdi. Bundan dolayı DÇB'nin 1991 ve 2000 yılları arasında global Çerkes milliyetçiliği ve aktivizminin somutlaşmış hali olduğunu, aktivistlerin büyük çoğunluğunu temsil ettiğini ve bu global çatı organizasyonunun ana özelliğinin üyelerinin formel ve geleneksel Çerkes dernekleri olduğunu söylemek yanlış olmaz (Besleney, 2016: 162).

1990'lı yıllarda Yeltsin hükümetinin etnik cumhuriyetler üzerindeki etkisi yoğun değildi. O nedenle cumhuriyetler daha özerk faaliyet gösterebiliyordu. O dönemde DÇB'nin Çerkes halkının çıkarlarını doğrudan savunabilmesi de bununla bağlantılıydı. Fakat bu olumlu gidişat, 2000'li yıllarda Vladimir Putin'in iktidara gelip Rus siyasi sistemini tekrar yapılandırılmasıyla değişti. Cumhuriyetlerin hakları ellerinden alındı ve özerk hareket etme kapasiteleri kısıtlandı. Moskova'daki bu gelişmelerin sonucunda Kabardey-Balkar'ın siyasi elitleri, DÇB'nin Nalçik'teki merkezini kontrolünü ele geçirdi ve Yaganov, Hatajukov gibi önemli şahsiyetler istifaya zorlandı (Besleney, 2014: 162). Yaşanan bu gelişmeler üyelerin kendi isteğiyle DÇB'den ayrılmasına ve DÇB'nin arkasındaki halk desteğinin kaybolmasına neden oldu. Organizasyon, Moskova'nın kontrolündeki yerel bürokratik elitlerin Çerkes aktivizmini kendi çıkarları için kullanmasına izin veren bir araç haline geldi (Besleney, 2016: 163). Bundan sonra siyasete bulaşmayıp, kültürel konulara yoğunlaşacağı açıklanan DÇB'nin önceki yıllardaki önder konumu törpülenerek Moskova'yı kızdırmaktan kaçınan bürokratik bir konuma evrildi. DÇB'nin bu konumu üye olan dernekleri de etkilemiş ve onlar da Moskova'yı ürkütecek faaliyetlerden kaçınmışlardır.

DÇB ile Neden Olmaz?

DÇB, Tsıpine Aslan, Aslan Jukov, Suadin Pşukov, Kazbek Gekkiev ve Timur Kuaşev gibi gazeteci ve insan hakları savunucularına yönelik faili meçhullara ses çıkarmamıştır (Guşıps, 2014). Martin Kochesoko davasında da üç maymunu oynamıştır.

DÇB, 2014 Kış Olimpiyatlarının Soçi'de yapılmasına destek çıkmış ve üstüne üstlük olimpiyat sonrası Çerkes faktörünün olimpiyatlarda yeteri kadar temsil edildiğini ifade etmiştir.

Olimpiyatların 2/3 kadarının kış iklimine sahip bir ülkede subtropikal iklime sahip Soçi'de yapılması ayrı bir tartışma konusuyken barış ve dostluğun sembolü olan oyunların Çerkes soykırımının sembol şehri Soçi'de yapılması en fazla karşı çıkılan noktaydı. Rusya halen "Çerkes sorunu"nu çözmemişken yapılan bu hamle en basit şekilde çocukların en yakın mezarlığa gidip mezar taşlarının üzerinde futbol oynamasından farklı değildi. O dönem Kafkasya Forumu No Sochi kampanyasını düzenlemeseydi muhtemelen KAFFED DÇB'nin duruşu nedeniyle Sochi Olimpiyatlarına karşı herhangi kitlesel bir eylem düzenlemeyecekti. Kamuoyunu yönlendiren, Kafkasya Forumunun faaliyetleriydi.

Onun dışında DÇB, 2007 yılında Rusya'nın ortaya attığı "Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nin Rusya'ya Gönüllü olarak Katılışı'nın 450. Yılı" yalanını kabullenmiş, kutlama çalışmalarına destek verilmesi kararını alarak organizasyon için öneriler sunmuştur (Waynakh, 2021).

19 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen Duma'daki ilk oylamada kabul edilen "Rusya Federasyonu Eğitim Sisteminde Değişiklik Yapılmasına Dair 438863-7 sayılı Kanun Taslağı" yerel dillerde zorunlu eğitimi kaldırıp, seçmeli hale getiriyordu (Canbek, 2018). Rusça'nın yaygınlaştığı günümüzde yerel dillerin zorunlu olması yerel dilleri güçlendirip, yok oluşlarını engelliyordu. DÇB, bu yasa değişikliğine de ses çıkarmamıştır. Oysa DÇB'nin ilk kuruluş amaçlarına baktığımızda çelişkiye düştüğünü net şekilde görmekteyiz. Rus polisi 2005'ten bu yana en az 500 Çerkes gencini "terörle mücadele operasyonlarında" öldürdü. 3 Temmuz'da Anzor Barazov, Arsen Mendokhov, Tamaz Chikradze, Hasan Şogenov ve Hasanbi Khupergenov terör operasyonu sonucu öldürülmüş ve operasyon kamuoyuna şu ifadelerle duyurulmuştur:

"Bu sabah (3 Temmuz) saat 03.00 sıralarında Nalçik'in bir banliyösünde aynı bahçe içinde yer alan evlerden birinde eşkiyalar kısırıldı. Silahlarını bırakıp teslim olmaları istendi. Karşılık olarak güvenlik güçlerine ateş açıldılar. Silahlı çatışmanın sonunda beş eşkiya öldürüldü." (Jineps, 2021)

Her ne kadar resmi açıklama terör operasyonlarında öldürüldüklerini ifade etse bile aileleri ölenlerin cesetlerinde işkence izlerine rastladıklarını bildirmiştir. İşkence izleri de gazetecilerin ve avukatların, beş kişinin kaçırılıp işkence ile öldürüldükten sonra "sahte" terör operasyonu düzenlendiği iddiasına haklılık payı kazandırmaktadır. Cumhuriyetlerde insan hakları ihlalleri artmışken Çerkes halkının haklarını savunma iddiasıyla öne çıkan DÇB yine üç maymunu oynamaktadır.

Sonuç

Bugün DÇB Çerkes halkının nezdinde meşruiyetini kaybetmiştir. Bu tartışmaya açık bir konu değildir. Çerkes halkının çıkarları için mücadele etmek niyetiyle kurulan ve bu doğrultuda amaçlar belirleyen DÇB'nin geldiği konum meşruiyetini kaybettiğinin en net göstergesidir. Bu kadar açık kanıtlara rağmen DÇB'ye bardağın dolu tarafından bakılması gerektiği ifade edilmektedir. Gelin birlikte DÇB'yi düzeltelim, eksikliklerini giderelim denilmektedir. Bugüne kadar delegeler DÇB'nin hangi yetersizliğini düzeltebilmiştir? Açık şekilde terörle mücadele operasyonları adı altında uygulanan yargısız infazlar DÇB genel kurulunda kendisine yer bulabilecek midir? Bulabilecekse bu konuda DÇB, Rus devletini eleştirebilecek midir? Bugün Rus devletinin eli kanlıdır. DÇB de bu kana ortak olmaktadır. Bardağın dolması 2000 öncesinde durmuş ve boş tarafında ise haksızlığa uğrayanlar ve ölenlerin cesetleri durmaktadır.

Bölgedeki dinsel radikalizmin artmasının altındaki temel sebep Rusya'nın politikalarıdır. Tabii ki Çeçen Savaşından itibaren Çeçen önderler tarafından Ortadoğu'dan gelen radikallerin engellenememiş ve radikalizme ket vurulamamış olması ayrı bir sorundur. Fakat Çeçen savaşına katılmak için gelen radikalleri Rusya engelleyebilecekken engellememiş ve bölgede selefi sorununun yaratılmasına ortam hazırlamıştır (Zakayev, 2020). Radikalizmin artmasının diğer bir nedeni de ekonomik sebeplerdir. Rusya, cumhuriyetlerde doğru düzgün bir kalkınma politikası gütmemiş ve merkezden cumhuriyetlere gönderilen paralar cumhuriyetlerin siyasi elitleri arasında hiç edilmiş ve bununla bağlantılı olarak yolsuzluk yaygınlaşmıştır. Bölgenin kalkınması bölgedeki ayrılıkçılık isteğini arttıracığından kalkınmaması Rusya için olumlu bir durumdur. Bölgenin kalkınmamış olması, yüksek işsizlik oranları ve yolsuzluğun gençleri radikalizme itmesine çeşitli çalışmalarda değinilmiştir (Kolosov ve diğerleri, 2017; Holland, 2016). Sonuç olarak bölgedeki temel muhatap Rusya'dır. Cumhuriyetlerdeki sorunları çözebilmek için başka bir muhatap yoktur. Cumhuriyetlerde kazanımlarımız olduğunu, o nedenle "savaş çığırkanlığına" varan aşırı söylemlerden kaçınmamız gerektiğini söyleyenlerin haklılık payı vardır. Lakin bu söylem öyle bir noktaya ulaşmıştır ki "pasifizm" her yeri sarmıştır. Bunun en temel örneği de DÇB konusunda bir kısım Diaspora Çerkeslerinin tutumudur. Talepkar ve mücadeleciler olmadan, "kullanılarak ve tek taraflı tavizlerle" ulusal-demokratik hakları elde etmek söz konusu olmayıp bu "kimliksizleşme" ve "yok oluşu artık kabullenmek" demektir (Karadaş, 2009: 122). Sonuç olarak delegeler DÇB'yi Çerkes halkı nezdinde meşru zemine oturtmak istiyorlarsa bu sorunları DÇB kongrelerine taşımalıdır.

Kaynakça

- Info Cherkessia (2021), "Rusya Devlet Başkanı Putin, Dünya Çerkes Birliği'ni (DÇB) Tebrik Etti", <https://www.infocherkessia.com/tr/haberler/dunyadan/rusya-devlet-baskani-putin-dunya-cherkes-birligi-ni-dcb-tebrik-etti>, Erişim Tarihi: 19.09.2021.
- Besleney, Z. A. (2016) Türkiye'de Çerkes Diasporasının Siyasi Tarihi, Evren Demirci (çev.), 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Guşips (2014), "Samsun Çerkes Derneği'nden DÇB hakkında Sert Açıklama", <http://www.gusips.net/news/7465-samsun-cherkes-derneginden-dcb-hakkinda-sert-aciklama.html>, Erişim Tarihi: 09.08.2014.
- Waynakh (2007), "Dünya Çerkes Birliği Ne Yapmaya Çalışıyor?", <http://www.waynakh.com/tr/2007/06/dunya-cherkes-birligi-ne-yapmaya-calisiyor/>, Erişim Tarihi: 18.06.2007.
- Canbek, S. (2018), "Kuzey Kafkasya halkları "seçmeli anadil dersi"ne tepkili", <https://jinepsgazetesi.com/2018/07/kuzey-kafkasya-halklari-secmeli-anadil-dersine-tepkili/>, Erişim Tarihi: 01.07.2018.
- Jineps (2021), "İşkence ve yargısız infaz", Serap Canbek (çev.), <https://jinepsgazetesi.com/2021/08/iskence-ve-yargisiz-infaz/>, Erişim Tarihi: 01.08.2021.
- Zakayev, A. (2020) Zapt Et Ya Da Yok Et - Son Başkanın Çeçenistan Hatıraları, Batuhan Sagun (çev.), 1. Baskı, Ankara: Koyu Siyah.
- Kolosov, V. A., Vendina, O. I., Gritsenko, A. A., Glezer, O. B., Zotoa, M. V., Serbentsov, A. B., Panin, A. N. (2017) "Economic and Social Reforms in the North Caucasus: Limitations, Problems and Results", Regional Research of Russia, Volume 7, No 3, 259-270.
- Holland, E. C. (2016) "Economic Development and Subsidies in the North Caucasus, Problem of Post Communism, 63:1, 50-61.
- Karadaş, Y. (2009) Çerkes Kimliği - Türkiye'nin Sorunları, 2. Baskı, İstanbul: Sorun Yayınları

Aylardan Eylül,

Ankara için geceleri mont giydirecek kadar soğuk, sabahları üzerinize bir yelek veya hafif bir yağmurluk almazsanız dolmuş veya otobüs beklerken üşütecek kadar serin, öğlenleri ise kendinizi bir havuza veya denize atmak isteyecek kadar sıcak saatlerin yaşandığı bir dönem.

Yine böyle bir günde sabah serinliği bedenimi sarmadan dolmuş binmiş işin yolunu tutmuştum. İş yerine az bir mesafe kala gözüm, önünden geçmekte olduğum otobüs durağındaki bir babaya ve belki 8 – 9 yaşlarındaki kızına ilişti. Belli ki gündüz havanın sıcak olacağı düşüncesi ile ikisi de sabah saatlerine göre hazırlıksız çıkmıştı evden. Baba ceketini kızının küçük bednine sarmış, aralardan rüzgâr girmesin, kendi bedeninin sıcaklığı da onu ısıtsın diye ceketinin üzerinden de kolları ile kızını sarmalamıştı.

Belki bir iki saniyeliğine gördüğüm bu manzara beni biraz derin düşünmeye itti. Babalar, babalarımız... Bebekliğimizden başlayıp, evlenip yuva kuruncaya, hatta kendi ömrü bitinceye kadar her zaman önceliği evlatları olan, her zaman fedakârlık yapan, her zaman kendinden feragat eden babalarımız.

Aklıma birçok örnek geliyor ama örneklerin bir kısmı mutlu anıları barındırırken bir kısmı ise hüzün içeriyor.

Yaşça da bana yakın olan bir akrabam ilk çocuğu olduğunda, yani baba olduğunda o kadar heyecanlanmış ve mutlu olmuş ki, daha sonra babama durumu anlatırken, “Dayı, mutluluktan, sevinçten havalara uçacak gibi oldum.” demiş. Kültürümüze göre büyüğünün yanında bu cümleleri kurması belki çok hoş değil ama hissettiklerini anlatmasının, duygularını paylaşmasının başka yolunu da bulamamış demek ki.

Geçmiş yıllarda ben daha lise çağlarında iken eniştem vefat etmişti. Herkes üzülmüştü ama çocuklarının üzüntüsü herkesten farklı idi. Ve ben onların yanında kendi babamdan bahsedemez olmuştum. Yıllar geçmesine rağmen halen de dikkat etmeye çalıştığım bir durumdur bu.

Babalar da aklımızda her zaman iyi anılarla, iyi hatıralarla yer almıyor. Belki konuşmuyoruz, anlatmıyoruz ama içimizde babasından babalık göremeden büyümüş nice insanlar yaşıyor. Baba bizim için sığınılacak bir liman, yaslanılacak bir dağ olsa da kimileri için bir fırtına, bazen ansızın düşen bir çığ olabiliyor. Daha çocuk yaşta başlıyor insanın yalnızlığı.

Zaman geçer; bebek büyür, çocuk ısırır, insan olgunlaşır... Ama zaman, içinde acı ve tatlı hatıraları insanlara yükleye yükleye geçer. Tatlı anılar yük olmaz insana ama acı anıları da sırtınızdan atmaya ömür yetmez.

Zamanı iyi kullanmak; iyi insan olmak, iyi baba olmak, iyi evlat olmak gerekir.

İyilere selam olsun...

Nazar Hamit Yüksel ile Röportaj

Gerige Talha

KISA ÖZGEÇMİŞ

Nazar Hamit Yüksel, 1964-Kayseri-Pınarbaşı-Methiye Köyünde Kaberdey bir ailede doğdu. Türkçeyi okulda öğrendi. Kamuda çalışırken sosyoloji lisansını Selçuk, yüksek lisansını da Erciyes Üniversitesinde bitirdi. Emeklilik sonrasında Çerkes Dili ve Edebiyatı alanında; Kaberdeyce Öğretmenliği eğitimi Nalçık, yüksek lisansını Düzce ve doktorasını da Erciyes Üniversitesinde tamamladı. İlgi alanları; Online Çerkesçe eğitimi-öğretimi, etnik sosyoloji: din-dil-gelenek ilişkileri ile Çerkes Edebiyatıdır. Xeku'deki ve Türkiye'deki Çerkesler, Çerkes Din adamları, Çerkesçenin Rusya'daki tarihsel süreci ve gelişimi üzerine çeşitli makaleleri yayınlandı, uluslararası webinarlarda tebliğler sundu. Nisan-Ağustos 2021 tarihleri arasında da Moskova'daki University Higher School of Economics (HSE) de Batı Kafkasya (öncelikle Çerkes) dil külliyyatının geliştirilmesi projesinde danışman ve araştırmacı olarak post doktora çalışmasında bulundu.

Gerige Talha: Topluma katkı sunan bir insansınız. Hamit Yüksel sizin gözünüzden kimdir? Kendinizi hangi sıfatlarla tanımlarsınız?

Nazar Hamit Yüksel: İnsanın kendinden bahsetmesi kolay değildir. Çünkü ya üstü örtülü ya da açıkça kendini över. Topluma katkı sunuyorum mu? Sunduğumu zannediyorum. Ama somut olarak bunu söylemek için çok erken. Yaptıklarınızın etkisi zamana bağlıdır. Bu etki 3-5 yıl içinde görülebilir, dijital çağda ise çabucak olur. Kendimi sıfatlarla tanımlamaya gelince: Sevdiğim ve sevmediğim özelliklerimi söylersem sıfatlarım da ortaya çıkar galiba. En sevdiğim yönüm sabırlı olmam. Bir işi kafama koyduysam Allah'ın izniyle sonuna kadar götürür, zorluğuna göğüs gerer, bardağa dolu tarafından bakarım. En sevmediğim yönüm ise insanları kendim gibi görüşüm. Daha doğrusu şöyle: Önce insanlara 100 puan veririm; zamanla azaltırım. Bu kötü bir şey aslında. İnsana bakıp hak ettiği değeri verdiğinizde siz de hak ettiğiniz değeri buluyorsunuz. Ama ben insanlara gerekli-gereksiz çok değer verdiğimi düşünürüm. Bu yönümü sevmiyorum çünkü Adige (Çerkes) toplumunda doğup büyüyseniz bir şekilde insanları hep bardağın dolu tarafında görürsünüz. Ki geçmişimizi, aile yaşantımızı, hayal kırıklıklarımızı, sevinçlerimizi, yaşadığımız toplumsal ve kişisel travmalarımızı vs. biriktirdiğinizde ister istemez sabırlı olmak zorunda kalıyorsunuz ve hayata 3-0 geriden başlıyorsunuz. Yapacaklarınıza çok dikkat etmelisiniz... Bir de şöyle bir inancım var, hayatımda sevdiğim bir yön olarak: Hayal ettiğim her şeyi Rabbim bana nasip etti. Hayalimde sınır olmadığı için geç ve güç de olsa hayalimdeki her şeye kavuştum. Yakın çevreme de şunu söylerim: Hayallerinizin gerçekleşmemesi diye bir şey söz konusu olamaz. Bu konuda bir bilim insanının ünlü bir sözü vardı: "Hayatınızın önüne koyacağınız bir değeriniz yoksa hayatınızın da bir değeri yoktur.". Kendimden biraz fazla bahsettim galiba. (Tebessüm eder.)

Gerige Talha: Pandemiyle birlikte "online" dil kursu başlatan ilk kişisiniz. Dil başta olmak üzere, çeşitli konularda online platform kullanımının Çerkesler açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Sizce salgın sonrasında da Çerkesler, bu teknolojik kolaylığı lehlerinde kullanmayı sürdürebilecek mi? Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

Nazar Hamit Yüksel: Şimdi mütevazı olmaya gerek yok, hakikaten online Çerkesçe dil kursunu bütün dünyada ilk başlatan benim. Buna da bir arkadaşımın, Wotey Yumar'ın "Bize kurs verir misin?" demesiyle başladım. Dernekle de duygusal bir bağım vardı ama çok fazla bir organik bağım yoktu. Organik bağdan kastım: çok fazla gidip geldiğim yoktu. Arada sırada yazar arkadaşlar gelirse onların kitaplarının imzalarına falan gidiyordum.

Her zaman için hangi şehirde, ülkede yaşıyorsak yaşayalım Adige toplumu en ön plandadır. Dolayısıyla sağ olsun Wotey Yumar'ın teklifiyle diyeyim Kayseri Kafkas Derneğinin de o dönemki yönetimindeki arkadaşlar içerisindeki Wotey İbrahim'in, o zamanki dernek başkanı Thakyaho Kenan'ın da ısrarları üzerine başlatmış olduk.

İşin doğrusu online kursun o kadar tutacağını da zannetmiyordum. Yani beklentimizde 3-5 kişi gelir, 3-5 kişi ile biz olayı götürürüz diye düşünüyorduk. Ama duyuruyla beraber başlarken yaklaşık 50'yi bulmuştuk. Ondan sonra üç ay içinde 300'e kadar çıktı. Kesintisiz tam bir dyl, 1300 saatlik, 06-65 yaş aralığındaki katılımcılarla 21 ayı gurubun oluşturulduğu bir Adigebze Online kursu oldu.

Gerige Talha: Çerkes dilinin, Çerkes varlığını korumadaki öneminin farkında lakin sosyal hayatında Çerkesçe ile haşır neşir olamadığı için kendisini dil konusunda yeterince geliştiremeyen gençlerin yüreklendirilmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Onlara bu hedeflerine yönelik uygulayabilecekleri hangi metotları önerebilirsiniz?

Nazar Hamit Yüksel: Öncelikle bu güzel soru için çok teşekkür ederim. Gençlerimize öncelikle vereceğimiz şey: Önce Adige olmak. Peki bunun anlamı nedir? Hangi ideolojik dünya görüşüne sahip olursa olsun hepsine saygım sonsuz; her insan kendine münhasırdır, herhangi bir duygu ve düşüncüyü yaşamada hürdür. Saygı duymalıyız çünkü buna Yaradan izin vermiş, biz -haşa- Yaradan'dan daha mı büyüğüz ki ona karşı çıkacağız. Seçme iradesi vermiş, bu özgürlüğü tanımıştır. Dolayısıyla bir kişi önce Adige olursa hangi dünya görüşüne sahip olursa olsun, Adigeliğini ön planda tutacaktır. Gençlerin yapması gereken: Önce öz etnik aidiyetini sağlam bir şekilde inşa etmek. "Ben neyim? Neye hizmet ediyorum? Dünyada etnik kökenim, etnik varlığım, geldiğim aile, taşıdığım isim, yaşadığım coğrafya ya da organik/ontolojik olarak bağlı olduğum, kendimi ait hissettiğim neler var?" Önce bunları sorgulamalı. Bunlar içinde Çerkesliği, Çerkes dilini, Çerkes geleneğini, Çerkes müziğini, Çerkes giyim kuşamını, Çerkes yemeğini, Çerkeslere ait bütün değer yargılarını tek tek benimsedikten sonra kendince bir kişilik oluşturmaya başlayacak. Kişilik oluştuktan sonra ise şu sorgulama gelir: Dil nedir? İnsanın duygu ve düşüncelerini ses yoluyla anlattığı ve bunu karşısındakine ilettiği en önemli araçtır. Mesela ben şimdi isterdim ki sizle bu söyleşiyi Çerkesçe yapayım sama tekrar tercüme etme işine koymamak, sizin işinizi zorlaştırmamak için bu şekilde gerçekleştiriyoruz.

İnşallah bir süre sonra Çerkesçe konuşup, Çerkesçe basılan dergi ve yayın organlarımız olur.

Çerkesliği benimsedikten sonra Çerkesçe öğrenimi kadar kolay bir şey yoktur çünkü sevdiğiniz her şeyi çok kolay öğrenirsiniz. Sosyal medyada birçok Çerkesçe materyal var: Instagramda, twitterda, linkedinde, facebookta, youtubeda... Bunlar çok hoşuma gidiyor. Çerkesçe'nin öğrenilmesi çok kolay yeter ki isteyin. Öncelikle gençlerin duygusal anlamda, "Benim neden Çerkesçe öğrenmem gerekiyor?" sorusunun altını doldurması gerekiyor. Buna şöyle bir örnek vereyim. Online Çerkesçe öğrenim kursuna katılan bir hanım kızmızdan dinlemiştim. Bu kardeşimizin İngilizcesi de Türkçesi de süper. Bu kızmız yurtdışına Erasmus ya da herhangi bir programla bir yıllığına kursa gidiyor. Gittiği yerde dünyanın her tarafından gelmiş öğrenciler var. Her bir öğrencinin kendi ülkesini dil ve kültürünü tanıtabileceği bir gece düzenleniyor. Herkes sırayla öz etnik dilini konuşabiliyor, kültürel örnekler verebiliyor, yaptığı yemeklerden örnekler sunabiliyor, oyunlar oynayabiliyor vs. Sıra bizim kıza geliyor. "Sen de bize Çerkesçe bir şey söylesene." demişler. Kız diyor ki: "Dondum kaldım, bir kelime bile Çerkesçe bilmiyordum." O zaman büyük bir yanılgı içerisinde olduğumu başka dilleri en iyi şekilde öğrenirken neden kendi anadilimi öğrenmediğimin burukluğunu hissettim ve sonrasında bir arkadaşın hazırladığı Çerkesçe öğreten web sayfasında yer alan kitapları indirdim ve oturup Çerkesçe'yi öğrendim diyor.

Hep kaba bir örnek verilir: Bir Alman ve bir Türk bir araya geliyor. Türk, "Ben domuz eti yemiyorum." diyor. Alman, "Neden yemiyorsun?" diyor. Türk, "Ben Müslümanım." diyor. Alman sorular soruyor: "Peki namaz kılıyor musun?" "Hayır." "Oruç tutuyor musun?" "Hayır." "Hacca gitmeyi düşünüyor musun?" "Hayır." Alman, "E sen Müslümanım diyorsun ama Müslümanlık sadece domuz eti yememek mi? Benden farkın yok sadece domuz etinde ayrılıyor." diyor. Yani "Çerkesim." dediğinizde onun müziğinden keyif alıyorsunuz, yemeğinden keyif alıyorsunuz, insanların tutumundan keyif alıyorsunuz, kendinizi farklı görüyorsunuz, bir övünç kaynağı etnik olarak. Ama ona ait, onu gerçekten tanımlayan dilden kendini uzak tutuyorsun. Bu ne büyük çelişki.

Gerige Talha: Çerkeslerin İslam'ı kabullerinden bu yana, "Çerkes gelenekleri İslam ile bütünleştirilmeli mi? / İslam'la çelişen gelenekler ortadan kaldırılmalı mı?" soruları arasında bir tartışma söz konusu. Geçmişten günümüze Çerkes toplumunun bu konudaki tutumunu değerlendirdiğinizde gelinek nokta hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Nazar Hamit Yüksel: Öncelikle kültürün ve dinin ne olduğuna değinmek gerekir. Din, Allah'ın yarattığı canlılar için koyduğu kurallar bütünüdür. Tüm bu kurallar bir sistemin parçasıdır. Kültürleride insanlar oluşturur. Onlarki farklı özellikteki coğrafyalarda, kendilerine özgü bir yaşam tarzı onları meydana getirir. Yani; Allah'ın dini "bir" taneyken, bu dine inanan insan topluluğu, "birçok" kültürden oluşur. Kültürlerin tamamı, Allah'ın kullarına verdiği hür iradeyle oluşturulduklarından, Allah nezdinde hepsinin helal olduğunu söyleyebiliriz. Ama bazı şartlarda. Suyu temel alarak bir metafor yaparsak: Din, su gibi tüm canlıların ihtiyacıdır ve bir canlının temiz suya ulaşabilmesi için yine temiz bir araçla kendisine taşınması gerekir. Örneğin; temiz bir bardak, kâse gibi. Din su ise, kültür bu suyu bize ulaştıran araçtır. Bir kültür, hangi özellikte olursa olsun, dini sağlam bir şekilde topluma taşıyabilmeli, dinin yeknesak doğrularını bozmayacak kadar temiz olmalıdır. Adige (Çerkes) kültürü de hiçbir zaman dine karşı olmamıştır çünkü "haram=yemük/haynape" anlayışı üzerine şekillenmiş bir topluluğa sahiptir. Bu topluluk da sağlam bir inanç güdüsü barındırdığından din konusunda hiçbir zaman sorun yaşamamıştır. Adige kültürü, Çerkes toplumuna dini taşıyan temiz bir araç niteliğindedir.

Ancak dinin iletim biçimi vardır. Din günümüze değin, Peygamber (s.a.v) dönemi ve dört halife dönemi dışında hep çıkarlar için kullanılmıştır. Her Müslüman topluluk, kendi kültürel yaşantısını diğer kültürlerle kabul ettirmeye çalışmış, onların İslam'ı yaşama şekillerine "haram" gözüyle bakmışlardır. Dinin Çerkes kültürüyle çeliştiğinin düşünülmesinin en büyük sebebi budur. Dini yaşam tarzı söz konusu olduğunda başka bir kültür dayatıldığından kendi kültürümüze karşı geliriz. Mesela; müzik ve dans İslam'da haram değildir. Ek olarak; Çerkes toplumunun kadına verdiği değer düşünüldüğünde, İslam'ın kadına verdiği değerden aşağı kalır yanı yok. İslam'ın gönderildiği toplumda kız çocuklarının diri diri gömüldüğünü biliyoruz. Çerkeslerde ise şu zamanda Xeku'de özellikle- aile bütünlüğünü, namusunu, geleneğini, dilini, çocuk yetiştirmede aldığı sorumluluklarla, ekonomi ve ticaretteki varlığıyla kültürümüzü, kimliğimizi ayakta tutan yegane şey Çerkes kadınlarıdır; ben böyle gördüm, tespit ettim ve inanıyorum.

Bizim en büyük sorunumuz şu: Dinin sosyal gerçekliği, toplumsal yaptırımı, dini doğruların varlığı bize yansıtılırken tüm bunları içine alan bir kültürü de beraberinde getiriyor olması. Bu konuda "filitremizin olmaması". Biz bu kültürü aldığımızda kendi kültürümüze yabancılaşıyoruz. Ben soruda temas ettiğiniz tartışmanın gereksiz olduğunu düşünüyorum. Efendimiz (s.a.v) bile İslam toplumunun hukukunu, yaşam biçimini, toplumsal normlarını oluştururken vahyin doğrularıyla Arap kültürünü bütünleştirmiştir. Örneğin, Medine pazarı için koyduğu kurallar, hırsızlık cürümüne karşı konulan uzuv kesme cezası.

Sözün özü; Xabze ve din arasında bir sorun yoktur, bizim aralarındaki ilişkiyi çözmemiz gerekir. Sovyetik yaşam biçiminden dolayı Xabze'nin içine işleyen alkol kullanımı da son 20 yıl içinde Xabze'den ayıklanmıştır. Müslümanlık Çerkesliğe hiçbir zarar vermez. Ama yeteri kadar Çerkes değilsek sorun orada başlar. O yüzden hep "Önce Çerkes ol." derim. Kültür, etnik aidiyet benlikte oturtulmadıysa kişi, kendiyle kavgalı demektir. Barışamadığı bir Çerkes kimliğinin yanına ister Sosyalizmi, ister kapitalizmi ister İslam'ı koysun, onunla da sorun yaşamaya devam edecektir. İdeolojik herhangi bir düşünce tarzıyla Adige (Çerkes) toplumunu sorunlu görenlerin önce kendilerini sorgulamaları lazım. Mesela; oyun, helal bir şeydir. Oyun, insana bedenini tanıtır, kişiliğini oturtur, sahne fobisini yenmesini sağlar; sağlıklı, sosyal ilişkiler belirli kurallar çerçevesinde düğünlerde kurulur. Dans, düğün ortadan kaldırıldığında yerlerini doldurabilecek özellikte başka bir aktivite yoktur.

Bu konuyu, Uzunyayladaki İslam'ı yaşam ekseninde enine boyuna tartışan bir yayın çıkacak inşallah. Kitapta Adamey Hafiz Efendinin biyografisi eşliğinde, Prof. Dr. Mehmet Kemal Atik'in, 1957-60 yıllarında dinin Adige toplumundaki yansımaları dışardan biri olarak objektif şekildeki aktarımlarını okuyabilirsiniz.

Gerige Talha: Kip Selahaddin Efendi'yi yakından tanımış bir kişisiniz, kendisi ile ilgili bir makaleniz de mevcut. Kip Selahaddin Efendi'yi Uzunyayla Çerkeslerinin hayatında nerede konumlandırıyorsunuz? Sizce Çerkesler, Kip Selahaddin Efendi'den yeterince faydalanabildimi?

Gerige Talha: “Toplumsal Hafızanın Taşıyıcısı Olarak Kadınlar: Kişoke Alim ve Çeraşe Tembot Romanları Örneği” başlıklı bir doktora teziniz mevcut. Kişoke Alim ve Çeraşe Tembot, Sovyet Dönemi Rus Edebiyatının en önemli yazarlarından. Sizce Sovyet Dönemi yazarları Çerkeslere objektif bir şekilde bakabilmiş midir yoksa bir sansür uygulanmış mıdır?

Nazar Hamit Yüksel: Şöyle bir sansür vardı. Sansür demeyelim de. Sosyalist gerçekçilik ve sosyalist düşüncenin inşasında Sovyetler Birliği bünyesindeki halkların kültürleriyle, dilleriyle oraya adapte edilmesi söz konusu. Dolayısıyla her ülkenin aklı başında, entelektüel, yazar olabilecek kişiler belli eğitimlerden geçirilerek Moskova’daki yazarlar okuluna getirilip, orada ideolojik olarak propogandist bir formata dönüştürülüyordu. Yani bir program yükleniyordu. Örneğin 4 terabayt bir SSD’si olan bir bilgisayar götürüyorsun. Oraya bir program yüklüyorlar. O programla çalışıyorsun. Başka bir şey yok. Yalnız her programın açık bir yanı vardır. Sovyetler Birliği sisteminin de bir açık tarafı vardı. Mesela, sana küçük bir örnek vereyim. Nalçik’te Marina Heykelinin arkasında Müzikalne diye bir tiyatro vardır. Fotoğrafını görmüşsündür. O tiyatronun ses sisteminin akustığı teknolojik donanımı nerdeyse günümüzdeki teknolojiyle günceldir. Oranın bir dönemki müdürü vefat ettikten sonra bu hikâyeyi anlattılar. Allah rahmet eylesin. Bahse konu şahıs Doğu Almanya’dan o zamanki Batının teknolojisindeki ses sistemini getirebilmek için bir tane Adige atını Doğu Almanyaya vermiş. Böylelikle diğer cumhuriyetlerin hiçbirinde olmayan bir ses sistemi kurdurmuş oraya. Günceldir o ses sistemi. Bu fedakarlığı yapmış adam. O Doğu Almanya’dan herkesin getirebildiği değil. Çünkü Rusya’nın o zamanki Doğu Bloku’nun ulaştığı en üst teknoloji. En üst teknolojideki bir sesi Kabardey-Balkar Aftonomisine getirmek kolay mıdır? Değildir. Ama akıllı olmak lazım. Halkını seviyorsan, halkına inanıyorsan, halkının değerlerini yüceltiyorsan, halkına daha üst düzeyde daha güzel şeyler layık görüyorsan sana verilen yetenek ya da imkanla -yazarlık olur, yöneticilik olur, Adigebze bölümü olur, enstitü olur, televizyon, gazete, dergi olur- en iyisini yaparsın. Şimdi dolayısıyla sansür vardı ama sansür içerisinde mesela Sosyalizmi öven, Lenin’i öven, Stalin’i öven birkaç şiirin yanısıra onlarca Adige dünyasını anlatan şiirlerde yazmışlardır.

Şimdi dolayısıyla sansür halen var. Yok değil. Sansür tabii ki olmuştur. Ama sansürü de akılcıca değerlendirebilmek lazım. Çeraşe Tembot mesela “Sosyalizm olsun da Adığağa hiç önemli değil” demiştir. Ya da öyle dediği eserler ortadadır. Başka eserlerinin de varolduğunu sonradan öğrendim. Ama diğer eserlerine ulaşamadım. Onun da bütün eserlerini sakladılar. Yani şimdi yazarların şöyle bir şeyleri var. Özellikle SSCB dönemi olsun şimdiki dönem olsun. Yazdıkları ya değişikliğe uğratarak basılıyor ya da hiç basılmıyor. Yada saklanıyor, yok ediliyor. Birçok yazar var bu şekilde. Adığabzenin (Çerkesçenin) kendisinin yok edilmesi için, Çerkesler’in etnik aidiyetlerini yok etmek için tarihi kaynaklar yok edilmiştir. Mesela bütün Pşıların, Werklerin mezarları yok edilmiştir. Tek tek yıkılmıştır. Sadece Dağıstan’da Çeçenya’da, şuanda Çerkesler’in yaşamadığı yerlerdeki Woerklerin, Pşıların mezarları korunmaktadır. Ki adamlar da saygı duyuyor. Ama Xeuk’ta pşılarla ilgili bir tane tarihi bilgiye rastlayamazsın. İsimlerine bile rastlayamazsın. Niye? Çünkü bizim dayanak noktamız onlar. Onları unutturarak toplumsal sürmenaja tabi tutuluyoruz. Sen Pşı tarihini yazmadan Adige (Çerkes) tarihini yazabilir misin? Yazamazsın. Osmanlı’da padişahların tarihi olmadan Osmanlı’nın tarihi olur mu? Olmaz. Çünkü 36 padişahın yaşadığı 600 yıllık bir süreçtir. Padişahlar sağlıklı mı ele alınıyor? Değil. Onu tartışmıyoruz tabii. Bizim de kendi kafamıza koyduğumuz resmi olmayan sansür var. O en büyük sansürdür. O en büyük hapishanedir insanlar için.

Gerige Talha: Bilindiği üzere; her halk gibi Çerkesler de sınıflı toplum yapısına sahip bir halk. Bu durum özellikle Doğu Çerkeslerinde oldukça yoğun. Fakat sürgünden sonra da çeşitli yerlerde köle ve beyler arasında çatışmalar yaşandığını biliyoruz. Osmanlı İmparatorluğu da Çerkeslerdeki bu sosyal yapıyı kaldırmakta oldukça zorlanmış. İlerleyen süreçlerde de özellikle kız alıp vermelerde feodal duyguların ön plana çıktığını görmekteyiz. Ancak toplum olarak sınıflı toplum yapımızı reddettiğimizi düşünüyorum. Sizce Çerkesler olarak bu durumla nasıl barışabiliriz?

Sorunun cevabına “gupsisedergi.com” adresinden ulaşabilirsiniz.

Gerige Talha: Günümüz Çerkeslerinde kültür algısı aileden aileye farklılaşabiliyor. Kimileri sadece dansa yoğunlaşmışken kimileri adetleri yaşatma konusunda hassas. Sizce artık genel, milli bir kültür yerine aileler kendi belirledikleri kültür değerlerini mi yaşıyor? Bu minvalde Çerkes kültürünün gidişatı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Nazar Hamit Yüksel: Toplumsal dönüşümle beraber, toplumsal değişimle beraber Çerkes toplumunun kültürel yaşamı da değişiyor. Çerkesler ilkin belirli bir süre, statik bir halde yani çevreden yalıtılmış bir halde; Uzunyayla’da, Karadeniz’de, Aydın’da, Balıkesir’de, Tokat’ta, Muş’ta farklı farklı yerlerde farklı şekillerde kendi kültürlerini, kendi yaşam biçimlerini çevreden en az etkilenecek kendi farkındalıklarını üretirken yaşamışlardır. Çerkeslerin şöyle bir özelliği var, sadece Çerkeslere has bir özellikte değildir aslında bu. Etnik duygu şöyledir: Egemen dil, kültür ve erk tarafından “ötekileştirildiğinizde” yada yok sayıldığınızda Siz kendinizi çevrenizdeki halklara göre yönlendirirsiniz. Eğer ki çevrenizde size karşı bir saldırı varsa; psikolojik, kültürel ya da dilsel. Siz kendinizi korursunuz. Gardınızı alırsınız. Mesela biz, Çerkesler, köylerden kentlere gelip ortaokula başladığımızda hemen bir araya geliyorduk. Köyde selam vermeyeceğin kişiye şehirde canla başla sarılıyordun. Senin orada yalnızlık güdünü yok edecek olan, bir yere ait olduğunu hissettirecek olan senin kendi ırktasındır. Evet kültürel yaşam aileden aileye değişime uğradı. Aileden aileye farklı yaşıyor fakat genel- ortak bir kültür oluşturma imkânımızda var. Deminden beri bahsediyoruz: sosyal medya. Sosyal medyada yaşanan örneklikler genel bir kültüre doğru yol kat ettiğimizi gösteriyor. Genel bir kültür derken ortak bir kültürü kastediyorum. Şimdi şöyle bir örnek vereyim: Xeku’daki düşünle Xexes’deki düşünle seçemiyorsun artık. İkisi de aynı fonta dönüştü. İkisinin de oynama stili aynı oldu. 5-10 yıl önce böyle değildi. Xexes’deki naturel, kendini korumuş olan oynama biçimi Xeku’ya da sıçradı. Xeku’dekiler biz Xexes’dekiler gibi oynayalım dedi. Mesela, Xeku’da kaşen, zexes yeni yeni oluşmaya başladı. Orada karşı cinsle sovyetik bir düşünce yapısıyla tanışırsın, konuşursun; anlaşırsan tamam, anlaşmazsan bitti. Xexes’de ise dkaşen hep bir yerde durur, 30 yıl geçse de. Niye? Kültür öyledir yani.

Biz ailelerin çerçevesinin dışına çıkarak genel geçer bir kültür, kural koymamız lazım. Yani nedir? Herkes evinde Çerkesçe konuşacak. Çerkes biriyle evleneceksin. Ya o ya sen çocuğunla Çerkesçe konuşacaksın. Çerkesce konuşursan ne yaparsın? Çerkes yemekleri, Çerkes yaşam biçimi, Çerkes düşünce biçimi, Çerkes akraba... Git gide genel bir kültüre dönüşecektir. Bunun örneklenirilmesi lazımdır. Bu sosyal medyayla çok kolay. Yeter ki siz örnek olun. Sosyal medya sayesinde anında örnek olursunuz. Ta Amerika’daki bir arkadaşım diyor: “Abi sen orda(sertifika dağıtım programında) bir çocukla doğaçlama bir konuşma yaptın. O kadar hoşuma gitti ki. Çocuğun duygularını seyrettim. Yüz ifadelerini seyrettim. O çocuğun hayatında unutamayacağı bir şey oldu.

Röportajın tamamına “gupsisedergi.com” adresinden ulaşabilirsiniz.

Duygusal Sifatlar

- 1 Тхъэгъуэ (Thaağo) → Mutlu
- 2 Нэшхъэй (Neşhay) → Üzgün
- 3 Густыр (Gustır) → Heyecanlı
- 4 Мэгужьей (Megujey) → Endişeli
- 5 Гугъэншэ (Guğanşe) → Ümitsiz

Bir Cümle

Тыркуе и кьалэ-щхьэр Анкъараш ауэ абы и кьалэ нэхъ-иныр Истамбылщ.
Tırkuye yı gale-şhar Angaraş aawe abı yı gale-neh-yınır Yıstambılş.
Türkiye'nin başkenti Ankara'dır ama en büyük şehri İstanbul'dur.

Atasözü

Гур жьы хьурктым.

(Gur jı hurk'ım.)

Gönül yaşlanmaz..

İyiliği Düşlemek

Waza Abdulkadir

Sabah, öğle, akşam... Yıllar öncesinin hatalarını değeriz zihnimizde. Sanki düşünmek bunun içinmişçesine. Her fırsatta: "Ah şimdi 20 yaşında olsaydım. Neler yapmazdım! Ah lisedeyken neden şöyle yaptım?" gibi düşünce dünyamızdan çıktığımız an işlevsiz kalacak meseleler üzerine yorulur dururuz. Böylece kuruntulara kapılır, fırsatları kaçıırız. Halbuki, daha dün uygunsuz bir iş yapmışızdır veya hayırlı bir işten kaçmışızdır; fark etmeyiz. 5-10 yıl öncesini düşler; vesvese içerisinde yaşar gideriz. Oysa düşünmeyi en çok iyilik hak eder. Arzu etmek, yapmak için atılan ilk adımdır. İyilik düşünmek, ecrin kapısıdır.¹

Bir yaşlının elinden alışveriş poşetlerini alıp gideceği yere kadar taşımak, bebekli bir anne otobüsten inerken bebek arabasını otobüsten indirmek yahut geçen günlerde sosyal medyaya yansıdığı gibi kâğıt toplayarak geçimini sağlayan bir kimsenin yokuşu çıkabilmesi için arabasını taşımaya yardımcı olmak; fazla zahmet gerektirmeyen, düşünmek sayesinde yapılabilecek iyiliklerdendir. Planlı, programlı dolayısıyla büyük iyilik faaliyetleri için ise organizasyonlara ihtiyaç duyarız. Bazen anlamlı işler için bir araya gelmiş 3-4 arkadaş yeterlidir. Ancak çoğu zaman bu ihtiyaç; dernekler, vakıflar gibi sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanır. İyilik yapmak için gerekli ortamlar böylece bulunmuş olur.

Düşüncelerimizi bizi anlayan insanlarla paylaşmaktan mutluluk duyarız. Sözlerimizin onların zihninde karşılık bulduğunu bilir, karşılarında rahat hissederiz. Fikirlerimizi aktarmaktan çekinmeyiz. Bunun için dostlarımızı aynı dinden veya soydan olan arkadaşlarımız arasından seçeriz. Özellikle aynı kültürden gelen insanlar bir ahenk içerisinde dirler. Detaya girilmediği sürece yaşanan tecrübeler, belirli olaylar karşısında takınılan tavırlar tam bir uyum içerisinde dir. Birkaç ay önce Çerkes bir arkadaşım ile birbirimize ailemizle ve insanlarla olan ilişkilerimizden bahsediyorduk. Şaşırtıcı derecede benzer bir bakış açısına sahip olduğumuzu, birbirimizi ne kadar iyi anlayabileceğimizi fark ettik. İşte bu yüzden; fikirlerinden çekinen, konuşmaktan sıkılan benim gibi bir genç bile; kendi kültüründen insanlar ile karşılaştığı zaman muhabbet etmeye doyamayabiliyor. Bize doğuştan gelen bir hediye. Şükür sebebi... İşte bu muhabbeti, aramızdaki bu enerjiyi derneklerimiz vasıtasıyla iyiliğe yönlendirmeliyiz. Halk olarak geçmişte iyi bilindiğimiz gibi bugün de iyi bilinmeye devam etmeliyiz. Bu dünya da asıl gayelerimizden birisi de; iyi bilinmek, iyi olmaktır. Bu da iyiliği düşlemekle başlayan bir yolculuğun neticesidir.

¹ "...Kim bir iyilik yapmak ister de yapamazsa, Cenâb-ı Hak bunu yapılmış mükemmel bir iyilik olarak kaydeder..."Kudsî

Dünyanın Merkezindeyim

Blenemih Zeynep

- Alo, buyurun.

- Selamun aleyküm. Biraz geç kaldınız, her şey yolunda mı? **Neredesiniz?**

- Vealeyküm selam. Her şey yolunda hanımefendi. Bugün geç uyandım, diğer sabahlar gibi. Yorgunum; sebebi bu. Dünyada geçirdiğim her bir gün kendimle girdiğim savaşa, gardım öyle şiddetli düşüyor ki hanımefendi, yarattığı sarsıntıda sendeliyorum. Ve kalbim öyle yorgun oluyor ki kollarımda ona tutunup ayakta kalacak takati de bulamıyorum. Düşüyorum hanımefendi, ben hep yeniliyorum. Kavgaları birikince yorulmuş insan, Erdem Beyazıt öyle söyler. Hiç gücüm kaldı mı bir kroşe daha savurmaya? Kime/neye/nereye savurmalıyım? Bil(e)miyorum. Büyük utançlar onurlulara yamanıyor, kabul edilemez küstahlıklar saygılılara yakıştırılıyor, şiddetli yalanlar dürüstlere söyleniyor, kabalıklar şefkatlilere yapılıyor... Bunlara tahammül edebilmek büyük yetenek ve bu becerinin herkeste olması bekleniyor. Yetenekler hanımefendi, armağandır oysa Allah'tan gelen. Ben olsa olsa karakterimle üstesinden gelebilirdim tüm bunların. Çünkü bu konuda bahsedilen bir kabiliyetim yok hanımefendi ama karakterimi ben, tuğla tuğla ördüm de bu hale getirdim. İyi ki irademi de almıştım yanıma; onun harcı olmasa yıkılması işten değildi. Hatta duvarım defalarca çöktü de altında beraber ezildik. **Sınırlarım içinde kuvvetli olmalıydım ama dünyanın etrafına ördüğüm duvarımın gücü kadar zayıf kaldım ben.**

Aslını isterseniz, diken üstündeyim hanımefendi. Ben ve yeteneklerim ve karakterim. İyi görünme çabamız; herkes bizi izlediği için her saat, her dakika ve her an. Oysa ben sebep olmadıkça, kendi irademle önyak olmadıkça kötü olan hiçbir şeyin sorumlusu değilim. Değilim, değil mi hanımefendi? Kitaplar ve okullar okuyorum; arada insanları da okumayı deniyorum. Nafile? Aldığım ilimle, ilişkilerimi düzeltmeyeceksem, daha iyi bir insan olmak için hikmet devşirmeyeceksem, sorgulamayacaksam; anlamı olur mu yuttuğum tebeşir tozlarının hanımefendi ya da çevirdiğim sayfaların ya da tanıştığım insanların? Belki birilerinin bana nasıl davrandığıyla değil, O'nun benden nasıl davranmamı istediğiyle ilgilenmeliyim. Dünya üzerinde kimse; olmasa, hesap sormasa, beni görmese... Sabah uyanmama müsaade eden, kendi cüzi irade çemberimde istediğim gibi davranma serbestliği veren "var"ı düşünerek hareket etsem? Aslında benim işim benimle hanımefendi. Bu dünya benim. **Ve çok haklısınız; ben hep biraz geç kalıyorum, kendime; hem de koştüğüm halde.** Her an dönen nevrime nelerden nelere dönüşüyor, asla yetişemiyorum.

Bilemiyorum hanımefendi, ifade edemiyorum. Derdimi benden başkasına da anlatamıyorum, dinletemiyorum. Yüreğim tükendi ve sanırım hanımefendi, ben aslında yokum. O'nun benden beklediğini yaşantıma sirayet ettirebildiğim kadar olabilirim. Siz bana bakınca bir yansıma görebiliyor musunuz? Vallahi ben aynaya bakınca kendimi göremiyorum. Yapmam gereken neyi yapmadım/yapmamam gereken neyi yaptım? **Ben, bilmezdeyim hanımefendi, evet öyleyim. Peki ya siz neredesiniz?**

